

Але світ триває, і діється життя, бо завжди знаходиться людина, яка все одно озирнеться. Хтось забуде подивитися новини, хтось почне сварку, коли цього не слід робити, комусь просто не хочеться бути добрим, хтось просто випадково стоятиме на краю садка, саме коли падає крижана грудка. І тому ми ніколи не потрапимо до Раю.

СЕЛЬЯ АГАВА

СЕЛЬЯ АГАВА



ТЕ, ЩО
ПАДАЄ З НЕБА

ТЕ, ЩО
ПАДАЄ З НЕБА



ISBN 978-617-614-249-2



9 786176 142492





СЕЛЬЯ АГАВА

ТЕ, ЩО
ПАДАЄ З НЕБА

З фінської переклав Юрій Зуб



УДК 82-3
А 23

Агава, Селья

Те, що падає з неба / Селья Агава ; переклад із фінської Юрія Зуба. –
Чернівці : Книги – XXI, 2019. – 224 с.

ISBN 978-617-614-249-2

Є дівчинка, в чию маму поціляє з неба шматок криги.

Є жінка, яка двічі виграє джекпот у лотереї.

Є чоловік, у якого п'ять разів влучає блискавка.

Всі вони шукають пояснення свого життя.

Видання здійснене за підтримки фондів
«Taiteen edistämiskeskus» та FILI

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

Усі права застережено.

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій
формі без письмового дозволу видавництва.

Original title: TAIVAALTA TIPPUVAT ASIAT

Copyright © Selja Ahava, 2015

Published by agreement with Gummerus Publishers, Helsinki, Finland, through
Stilton Literary Agency, Finland.

© Книги – XXI, 2019 *видання українською мовою*

© Юрій Зуб, 2019 *переклад*, 2019

© Анна Стьопіна, 2019, *обкладинка*

ПОЧАТОК – це те, що само не конче настає після чогось, але за ним природно є і виникає щось інше.

СЕРЕДИНА – це те, що настає за чимось попереднім, а далі за ним іде щось інше.

КІНЕЦЬ, навпаки, це те, що за своєю природою йде за чимось іншим або конче, або в більшості випадків, і за ним уже нічого більше немає.

АРИСТОТЕЛЬ

(У цьому уривку за основу взято переклад з видання: Античні поетики: Аристотель. Поетика. Псевдо-Лонгін. Про високе. Горацій. Про поетичне мистецтво. / Упоряд. М. Борецький, В. Зварич. – К. : Грамота, 2007. – С. 35 (прим. пер.)

Зміст

ДІВЧИНКА, ПОХОВАНА В СТІНІ	9
П'ЯТЬ БЛИСКАВОК ГЕМІША МАКЕЯ	105
РУСАЛКА ХЛЮПОЧЕ	145
ОТ І ПО ВСЬОМУ	181

ДІВЧИНКА, ПОХОВАНА В СТІНІ

– Ну, про що ти там міркуєш ззаду? – питає тато і дивиться в дзеркало заднього огляду.

Я стрічаюся з татовими очима в дзеркалі й відповідаю:

– Ні про що.

Ми під'їжджаємо до перехрестя біля «Тебойлу» і повертаємо праворуч. Це те перехрестя, на якому треба повернути праворуч, якщо хочеш їхати до Ферсторгорду, і ліворуч, якщо хочеш до Тирсового будинку. Тепер ми здебільшого повертаємо праворуч.

Дорослі завжди запитують, про що діти міркують. Але я думаю, вони б затривожилися, якби діти розповіли. Якщо, скажімо, тобі три роки і день випав вітряний, не варто видивлятися на горизонт і казати: «Та я он думаю, а де народжується вітер». Краще розказати, що ти бавишся в гелікоптера. А якщо маєш п'ять років, не варто занадто розпитувати про смерть і про скам'янілості, бо дорослі не хочуть міркувати ні про смерть, ні про старіння казкових персонажів, ні про те, як помер на хресті Ісус. Коли я була маленька, я гадала, що мамина бабуся стала скам'янілостями, адже померла вона вже давно. Але тепер я знаю, що скам'янілостями можуть бути папороть, равлик чи динозавр, а не бабуся чи людина.

Тобто дорослі гадають, що дитина, сидячи на задньому сидінні в автівці, рахує, скільки проїхало назустріч фур чи скільки літер на дорожніх покажчиках, або ж бавиться, що вказівні пальці – це принцеси, але насправді дитина може розмірковувати, приміром, про контури дорослої людини чи про час.

Я багато думаю про час. У мозку в мене – сірі мозкові клітини, як і в Еркюля Пуаро. Ними я думаю про те, як час іде вперед і все гоїть. Дорослі кажуть, що час усе гоїть, і це означає, що коли минає час, то те, що відбулося, перетворюється на спогад, а потім його пам'ятаєш гірше й гірше. А коли вже пам'ятаєш дуже погано, в тебе все загоїлося.

Але я не хочу погано пам'ятати маму. Я хочу пам'ятати маму правильно, без літака, без скалок льоду, без дірки в ганку. Такою, якою мама була зазвичай.

МАМА ЗАЗВИЧАЙ. Мама походить собі у волохатих чобітках і у великому татовому светрі. Вона робить мені гніздо в куточку канапи. Запаковує мене в ковдру й аж тоді йде по дрова до повітки. Мама вбирає мене в денний одяг перед круглою піччю. Спочатку вона відтуляє заслінки, зігріває одяг біля язиків полум'я і витрушує з нього холод. Потім вона роздягає і вдягає мене, якнайшвидше. Мама розгрібає сніг у синій плетеній шапочці й відігріває руки, обхопивши ними філіжанку з чаєм.

Ось яка мама зазвичай.

Тато каже, що час-усе-гоїть – це дурня. За його словами, так кажуть лише ті, хто ні в чому не розуміється і кому ніколи не довелося нічого зазнати. І мої сірі мозкові клітини думають, що тато, може, має рацію, адже наразі принаймні нічого не загоїлося, хоча й почалися вже літні канікули.

Тим-то я сиджу на задньому сидінні й кажу «ні про що», і міркую про цілющу силу часу, і вирішую для певності згадувати маму щодня, доки час не встиг занадто все загоїти.

Попереду хилитаються автомобільні склоочисники, а від одягу туманіє шибка. Тато повним ходом в'їжджає в калюжу, йому подобається, коли розлітається вода.

Дощить.

Тепер щодня падає дощ. У школі вчителька каже, що ми ж не з цукру зроблені. Ми вдягаємо на себе непромокальні штани, дощовики та гумові чоботи і виходимо на подвір'я. Я думаю про цукрових дітей, які розчиняються на дощі. На шкільному подвір'ї застаються лежати лише липучо-солодкі комбінезончики.

У Тирсовому будинку тато завжди боявся, що протече дах, і струхлявіє горище, і несподівано виявиться, що вже запізно щось робити. Мама казала, що тато занадто все драматизує і все звичайне стає в нього великим ділом.

Але тепер усе стало великим ділом. І тато навряд чи помічає дощ. Тепер, буває, тато спилує гілки на дощі й промокає до рубця, але навіть тітка лише каже: «Нехай собі трохи потрудиться».

Тепер мене щодня забирають автівкою. Коли ми ще мешкали в Тирсовому будинку, мама приїжджала по мене до школи лише в разі дощу. Після робочого дня від мами пахло тютюном. Вона мала приколені шпильки на комірі блузки, пальці були заплямлені фарбою, а волосся по-робочому зібране у вузол.

МАМА НА РОБОТІ. В мамі місце роботи – під землею. Там пахне пилукою, тютюном і старим одягом, а від підлоги й аж до стелі понакладано речей. Мама має великі позолочені ножиці, якими ріже тканину, а на зап'ястку в неї – оксамитова подушечка, в якій повно застромлених

*шпильок. У неї є один довгий ніготь, яким вона хвацько за-
гинає тканину. В її по-робочому зібраному у вузол волоссі
стирчить ручка.*

*Мамині ножиці нікому не вільно нікуди перекладати. На
ніч мама чіпляє їх на гачок.*

Ось яка мама на роботі.

Урешті авто повертає у ферсторгордську алею. Я припиняю думати й обводжу шматочки мами білою лінією. Коли я зупиняю думки білою лінією, я можу пізніше міркувати їх далі, з тієї самої позиції.

Я люблю алею. Коли туди повертаєш, перед тобою раптом відкривається віковична, пряма-прямісінька, облямована деревами дорога. Відтуляється оксамитова штора, змінюється світло, починається музика. Це скрипкова музика. Біжить кінський запряг, майорить плащ водія. В кінці дороги стоїть Ферсторгорд.

Коли будинок доволі старий, він перестає здаватися побудованим людиною. Він так само стає живим, як і мохастий камінь чи старе грубе дерево. Я уявляю собі, що Ферсторгорд виріс із землі, наче гриб – спочатку з'явилося кам'яне коло, потім усередині нього здійнявся червоний силует, який застиг у формі стін. З часом колоди витяглися в довжину, а поміж дошками прорізувалися вікна. Піднеслася вежа, і зміцнів дах, мох поцяткував фундамент, і побляк колір стін. Так утворився Ферсторгорд.

Над нами загинаються зеленим тунелем дуби і клени, і рипить пісок. Це трохи схоже на те, ніби ти входиш у чарівний світ або в часовий тунель. Час розтинається, і попереду відкривається маєток.

– Тату, поїдь повільніше.

У такі місця слід в'їжджати потихеньку. Раніше панство прибувало кіньми, для яких була своя стайня.

Перед парадним під'їздом стоять на траві тітчині барани й вівці. Їх вісім білих і три чорних. Чорних – то просто

так кажуть, хоч і мають на увазі бурих. Це так само, як і про риб кажуть, що вони плавають, хоча насправді вони пірнають.

Бруно – найбільш покірний серед тітчиних баранів та овець. Він каже «бе-е», коли я підходжу до нього, і буцає головою мені в стегно. Поки що йому не вдається мене перекинути, однак дорослий баран збиває мене з ніг одним поштовхом. У них твердий череп.

Бруно – покірний, бо я годувала його, новонародженого, пляшечкою із соскою. Тепер він гадає, що я його мама, і він завжди підступає до огорожі й бекає, коли я проходжу повз. Бруно – чорний, тобто бурий, і одне вухо в нього висить нижче за друге, бо його мама намагалася те вухо відкусити. Вівці не розуміють, хто їхнє дитинча, навіть якщо воно щойно вилізло в них із дупи.

Бруно вирішив тоді жити, і він ухопився за пляшечку із соскою, мов звір. Молоко бризкало, пляшечка булькотіла, а Брунів рот сьорбав і плямкав. Згори можна було бачити, як живіт у нього ширшав і наповнювався теплим молоком. Годувати Бруно – справа не така й приваблива і не пасувала б до дитячої книжки; ще й усі руки, тримаючи пляшечку, ставали мокрими від молока.

Тепер Бруно вже вміє їсти траву.

Сьогодні барани й вівці мають жалюгідний вигляд, і ніхто не каже «бе-е». Вони розляглися на траві, акуратно підбгавши під себе ноги. Вони завжди лежать однаковими гуртами. Бурі приятелюють між собою, а в білих – дві різні групи. Вони дивляться одне на одного, наче не розуміють, що роблять інші в цій кошарі.

У рясний дощ вовна в них приплющується, і вони здаються худими й мокрими. Тітка каже, що коли барана кинути у воду, він потоне.

З димарця у Ферсторгорді йде дим, а це означає, що тітка Анну розтопила піч у кухні. Це добре, а то там так холодно, що не хочеться й куртку скидати.

Я знаю, що на холод не можна нарікати, якщо мешкаєш у маєтку.

Коли мені було шість років, тітка Анну одного разу вгадала сім номерів у лотереї. Тоді Розігрувався Справжній Подвійний Джекпот, а це стільки грошей, що важко пояснити. Це більше, ніж самоцвіт в «Африканській зірці»*, рубіни і всі банкноти вкупі, і коли його виграєш, ти мусиш по-новому поміркувати собі про се про те. От, скажімо, чи подобається тобі ходити на роботу і чи хочеш ти попри те грати ще в «Африканську зірку». Або чи хочеш ти мешкати в інакшій домівці, чи хочеш ти почати брати уроки верхової їзди, чи хочеш ти купити діаманти. Потім треба поміркувати, що в житті важливе. Авжеж, родина, але з грішми вона ніяк не пов'язана. Та й до того ж тітка не має родини, бо вона бездітна. Крім того, треба остерігатися розбійників. У космос ти не конче полетиш, навіть якщо виграла в лотерею, та й щастя за гроші годі купити, і вдома в тебе не буде слуг.

Ми їхали до тітки Анну на Каву з Нагоди Подвійного Джекпоту, і по дорозі тато з мамою пояснювали, що виграш у лотерею – це таємниця, про яку не можна казати ні в дитсадку, ні вдома в друзів чи подружок, ні в крамниці, ні в автобусі. Лише ми знаємо, і тому Анну спекла тепер торт із начинкою, і це в нас було таємне свято. Я люблю і свята, і таємниці, і торти.

МАМА ОШАТНА. Мама вбрана в шовкову сукню в сріблястих й чорних тонах. Мама здійсмається у височинь, бо

* Популярна у Фінляндії настільна гра, метою в якій є знайти одинименний самоцвіт. (Тут і далі прим. пер.)

взулася в туфлі на високих каблуках. Її волосся вихорить-ся, неначе морозивниця втягнула його в хмари. Тато дивиться на маму й усміхається, в нього самого здіймаються груди, коли він намагається стояти врівні з мамою. Зап'ясток у мами дзеленчить, і здається, наче її руки не знають, що робити, коли вони не можуть пригладити волосся, яке впало на очі.

Ось яка мама, коли вона ошатна.

Мені було цікаво, який вигляд матиме тітка, але побачила я її такою самісінькою, що й раніше, хіба що волосся в неї знову стало рудим. Тітка Анну ходила до перукарні лише тоді, як отримувала субсидію або коли їй вдавалося продати чималенький настінний килим, а в інший час її волосся росло на звичайний штиб. Це була висока й міцна жінка, хоча інколи вона соромилася дивитися в очі, і говорила вона тихим голосом, хоча й мала чоловічі руки. Від мила, води й тканинного пилу руки в тітки стали шорсткими й червоними, а іноді шкіра на них робилася такою сухою, що аж репалися суглоби на пальцях. Вони були як ведмедячі лапи – навіть між пальцями виднілися м'язи.

Ми впхалися до тітчиного помешкання, яке містилося в багатоповерхівці та складалося лише з однієї кімнати і кухні, захованої в шафі. Передпокій був таким вузьким і заваленим куртками та взуттям, що заходити довелось вервечкою, а тітка стала у дверях туалету, щоб усі пройшли повз неї. Ми поскидали куртки на комод, і весь передпокій майже заповнився вщерть.

Тато, мама і тітка Анну обіймалися й зітхали: охх-ох, овва, атож, ху-хху, що тут ще...

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.